

Miljöbedömning av Tranås kommuns vattentjänstplan

Bilaga 1

Beslutande	Kommunfullmäktige
Datum och paragraf	2024-11-11, § 197
Diarienummer	TGN 2023/9

Innehållsförteckning

1.	Inledning	3
2.	Vattentjänstplanens innehåll	3
3.	Koppling till andra mål och planer	3
3.1.	Miljökvalitetsmål	3
3.2.	Regional vattenförsörjningsplan för Jönköpings län	4
3.3.	Kommunal planering	5
4.	Kopplingar till miljökvalitetsnormer	5
4.1.	Vatten	5
5.	Avgränsningar	6
6.	Vattentjänstplanens miljöeffekter	7
7.	Betydande miljöpåverkan	7
8.	Överväganden	8
9.	Nollalternativ	8

1. Inledning

Tranås kommuns vattentjänstplan omfattas av kravet på strategiska miljöbedömningar av planer och program. Syftet med en strategisk miljöbedömning är att identifiera och beskriva de direkta och indirekta effekter som den planerade verksamheten eller åtgärden kan medföra. Syftet är också att integrera miljöhänsyn i planeringen och att utgöra en del av beslutsunderlaget inför beslut. Miljöbedömningen redovisas i denna bilaga.

2. Vattentjänstplanens innehåll

Tranås vattentjänstplan innehåller en övergripande beskrivning av kommunens långsiktiga planering av hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses. Planen visar både vilka områden som kan komma att anslutas till kommunalt vatten och avlopp samt vilka åtgärder som planeras på ledningsnätet och i andra anläggningsdelar för att försörjningen till befintliga områden ska fungera långsiktigt.

I en vattentjänstplan beskrivs också kommunens bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna VA-anläggningarna ska fungera vid en ökad belastning på grund av skyfall.

Vattentjänstplanen är inte bindande. Det innebär att åtgärder och prioriteringar i planen kan ändras om förutsättningarna för att genomföra dem förändras.

3. Koppling till andra mål och planer

3.1. Miljökvalitetsmål

Länsstyrelsen i Jönköping har tagit fram fem åtgärdsprogram för de nationella miljömålen. De två programmen *Vattnets miljömål* och *Anpassning till ett förändrat klimat* berör i viss mån dricksvattenförsörjning och avloppshantering, precis som vattentjänstplanen.

Tranås kommun har i sin tur tagit fram *Strategi för ekologisk hållbarhet* som också syftar till att stödja arbetet med att nå miljökvalitetsmålen. Strategin är det övergripande styrdokumentet för klimat- och miljöfrågorna. Andra styrdokument, som till exempel VA-strategin, är kopplade till strategin för ekologisk hållbarhet.

Strategin för ekologisk hållbarhet innehåller ett antal inriktningar för arbetet. Dessa ligger i linje med Tranås kommuns strategiska VA-planering och vattentjänstplan. Precis som i den regionala vattenförsörjningsplanen lyfts vikten av att säkra dricksvattenförsörjningen idag och i framtiden. Utöver det lyfts även att kommunen behöver arbeta för att minska användningen och utsläppen av

miljö- och hälsofarliga ämnen, arbeta för att minska övergödningen och arbeta för att yt- och grundvattenförekomster i kommunen ska uppnå god vattenstatus. Att arbeta med detta är centralt i såväl VA-strategin som vattentjänstplanen.

Vattentjänstplanen kan ha en inverkan på följande miljökvalitetsmål:

Välfungerande vattenförsörjning och avloppshantering är en förutsättning för en **god bebyggd miljö**. Såväl VA-utbyggnad som andra åtgärder för att förbättra vattenförsörjning och avloppshantering bidrar till att uppnå miljökvalitetsmålet. Även skyfallsåtgärder som minskar översvämningsrisker i bebyggelse bidrar.

Miljökvalitetsmålen **ingen övergödning** och **levande sjöar och vattendrag** har samordnats med vattenförvaltningen och miljökvalitetsnormerna för vatten. Vattentjänstplanens påverkan på miljökvalitetsnormerna för vatten beskrivs i kapitel 4.1.

VA-verksamheten har som andra verksamheter klimatpåverkan och förändringar inom verksamheten kan därför också påverka miljökvalitetsmålet **begränsad klimatpåverkan**. Två exempel på åtgärder som påverkar klimatpåverkan från vattenförsörjning och avloppshantering är utbyggnad av den allmänna VA-anläggningen och arbetet med att minska tillskottsvatten.

Vattentjänstplanen beskriver inte i detalj hur VA-utbyggnad ska genomföras. Det kräver detaljprojektering. I och med att teknisk lösning inte valts är det även svårt att bedöma klimatpåverkan. Den VA-utbyggnad som beskrivs i vattentjänstplanen bedöms behöva genomföras för att kommunen ska uppfylla kravet i § 6 i lagen om allmänna vattentjänster. Det är därför inte ett alternativ att inte genomföra utbyggnaden. Möjligheterna till att minska klimatpåverkan från åtgärden ligger därför, precis som möjligheten att bedöma påverkan, i senare skeden av genomförandet. Vid val av teknisk lösning kommer stråkalternativ att utvärderas utifrån bland annat energiförbrukning som materialåtgång och i detta skede kan avgöra VA-utbyggnadens klimatpåverkan.

Åtgärder för att minska tillskottsvatten syftar till att minska volymen vatten som pumpas i ledningsnätet, vilket kan minska VA-verksamhetens klimatpåverkan. Hur stor effekt detta arbete får är ofta svårt att avgöra på förhand och skiljer sig åt från område till område.

3.2. Regional vattenförsörjningsplan för Jönköpings län

Länsstyrelsen i Jönköpings län har tagit fram en regional vattenförsörjningsplan i syfte att lyfta behovet av att förvalta länets vattenresurser så att den framtida vattenförsörjningen säkras.

I planen identifieras vattenförekomster i länet som är regionalt viktiga. Sommen är en av länets högst prioriterade vattenförekomster. Motivet till detta är att den,

som en av länets fem största sjöar, är viktig för vattenförsörjningen. Sommen är även utpekad som regionalt viktig för Östergötlands län.

I planen föreslås även åtgärder. Åtgärderna som gäller dricksvattenförsörjning är bland annat att se till att det finns tillräcklig vattentillgång för att tillgodose behovet idag och i framtiden, att ha tillgång till reservvatten och/eller redundans i vattenförsörjningen samt att skydda befintliga och framtida vattenresurser. Att arbeta med detta är centralt i såväl VA-strategin som vattentjänstplanen.

3.3. Kommunal planering

Vattentjänstplanen har en tydlig koppling till kommunens översiktsplan. Vattentjänstplanen ska knyta samman översiktsplaneringen med den kommunala VA-planeringen och tydliggöra hur VA-huvudmannens plan för VA-utbyggnad och annan utveckling av verksamheten ser ut.

Tranås kommun har en VA-strategi som antogs av kommunfullmäktige 2020-10-26. Kommunen har också en VA-plan som beskriver de åtgärder som behöver genomföras för att följa strategin. Vattentjänstplanen är ett sammanfattande dokument som följer de riktlinjer och beslut om kommunens utveckling som redan beslutats genom andra styrdokument.

4. Kopplingar till miljökvalitetsnormer

Genomförandet av vattentjänstplanen bedöms inte påverka miljökvalitetsnormerna för buller och luft. Nedan beskrivs påverkan på miljökvalitetsnormer för vatten.

4.1. Vatten

Miljökvalitetsnormerna för vatten beskriver vilka miljökvalitetskrav som ska uppnås för respektive vattenförekomst. För att beskriva hur dagens läge förhåller sig till det önskade läget klassificerar vattenmyndigheterna statusen i respektive vattenförekomst. Statusen får inte försämrats och utsläpp till vattenförekomsterna måste kontrolleras för att säkerställa att det inte sker.

Avloppshanteringens påverkan på vattenförekomster är främst ökad belastning av näringsämnen (kväve och fosfor) och andra föroreningar som kan förekomma i spill- och dagvatten.

Av de 41 vattenförekomsterna i kommunen är det elva stycken där vattenmyndigheterna bedömt att avlopp är en betydande påverkanskälla. Sommen och Svartån (mellan Dryllån och Ralången) bedöms vara påverkade av allmänna avloppsreningsverk och enskilda avlopp. Sötåsasjön, Säbysjön, Noen, Strånneshöjden, Ormnäsaån uppströms Viksjön, Lillån vid Tranås, Svartån (mellan

Säbysjön och Dryllån), Disevidån och Häradsbäcken bedöms vara påverkade av enskilda avlopp.

Av dessa har Sommen måttlig ekologisk status på grund av övergödning och Säbysjön otillfredsställande ekologisk status på grund av övergödning samt flödesförändringar. Noen uppvisar syrefattiga förhållanden men beskrivs inte ha en hög näringsämnesbelastning i vattenmyndigheternas databas för information om vattenförekomster (VISS).

Vid Säbysjön, Noen och Sommen finns bebyggelseområden som kommer att utredas för att bedöma risk för avloppspåverkan på sjöarna. Vid behov utifrån människors hälsa eller miljön eller om bebyggelsen ökar kan det bli aktuellt att bygga ut allmänt VA till områdena.

VA-utbyggnad innebär att en större mängd avloppsvatten leds till kommunens avloppsreningsverk vars recipient är Svartån och Sommen. Den ökade belastningen förväntas dock inte medföra någon svårighet att hålla sig inom utsläppsvillkoren i reningsverkets tillstånd. Utbyggnad av allmänt VA bedöms därför inte ge en negativ påverkan eller försämra någon miljö kvalitetsnorm för vatten.

Utbyggnad av allmän dagvattenhantering kan antas medföra minskad påverkan på mottagande recipienter till följd av kravställning på utgående dagvatten. Framtida dagvattenhantering bedöms minska belastningen och påverkan på recipienterna i jämförelse med nollalternativet.

Påverkan av skyfall på kommunens allmänna VA-anläggningar har sammanställts och genomförande av föreslagna åtgärder kan antas komma att påverka mottagande recipienter positivt då antalet bräddningar och mängd bräddvatten minskar i jämförelse mot nollalternativet.

5. Avgränsningar

Vattentjänstplanen berör Tranås kommun och omfattar åtgärder i den allmänna VA-anläggningen inom de kommande tio åren. De åtgärder som redan beaktats inom ramen för andra miljöbedömningar tas inte upp här.

VA-utbyggnaden som inkluderas i planen är en följd av den utveckling som beskrivs i kommunens översiktsplan och i detaljplanering av områdena. Eftersom kommunen gör miljöbedömningar för bebyggelseutvecklingen inom den fysiska planeringen beaktas endast effekterna av just utökningen av den allmänna VA-anläggningen här.

Miljöaspekter som skulle kunna innebära betydande miljöpåverkan är påverkan på:

- Riksintressen
- Naturskyddsområden
- Vatten
- Miljökvalitetsmål
- Mark
- Klimat

De områden som berörs av VA-utbyggnad omfattas inte av något riksintresse eller naturskydd. De ligger inte heller inom skredkänsligt område eller områden med potentiellt förorenad mark.

Miljöbedömningen avgränsas till att beröra miljökvalitetsnormer för vatten och miljökvalitetsmålen god bebyggd miljö, ingen övergödning och levande sjöar och vattendrag samt begränsad klimatpåverkan.

Bedömningen av dessa har i miljöbedömningen anpassats efter planens övergripande karaktär.

6. Vattentjänstplanens miljöeffekter

Vattentjänstplanen förväntas ha positiva effekter på vattenförekomsternas status i kommunen. Exempelvis kan följande åtgärder bidra till detta:

- Bebyggelseområden i närheten av flera känsliga recipienter kommer att utredas för att bedöma avloppspåverkan. Vid behov kan beslut om VA-utbyggnad komma att fattas i dessa områden.
- Förbättrade dagvattenlösningar minskar föroreningsbelastningen på recipienter.
- Skyfallspåverkan på allmänna VA-anläggningar har analyserats. Kommunen kommer att arbeta vidare med att klimatanpassa sina VA-anläggningar, vilket i sin tur minskar risken för bräddningar.

7. Betydande miljöpåverkan

Vattentjänstplanen kan ge positiv påverkan på miljön genom förbättrad vattenstatus. Ingen betydande negativ miljöpåverkan har identifierats i den strategiska miljöbedömningen. Inga åtgärder för att förebygga negativa miljöeffekter föreslås därför i den här miljökonsekvensbeskrivningen. Någon uppföljning av betydande miljöpåverkan blir därför inte heller aktuellt.

8. Överväganden

Kommunen har anslutit all bebyggelse, som länsstyrelsen har bedömt omfattas av § 6 i Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster. I vattentjänstplanen föreslås istället proaktiva åtgärder i vissa befintliga områden. De kommande åren består kommunens VA-utbyggnadsplaner av att ansluta planerad bebyggelse, i linje med översiktsplanen.

Skyfallskarteringen som ligger till grund för skyfallsanalysen i planen är relativt ny. Kommunen har därför inte hunnit integrera den fullt ut i klimatanpassningsarbetet. För att rätt åtgärder ska vidtas behövs ett helhetsgrepp kring frågorna. Åtgärdsförslagen kopplade till skyfall är därför övergripande och kommer att konkretiseras efterhand som arbetet fortsätter. Tranås kommun fokuserar på att förbättra dagvattenhanteringen på flera sätt, vilket i sin tur kan förbättra förutsättningarna för att hantera skyfall.

9. Nollalternativ

Nollalternativet är att en vattentjänstplan inte tas fram. Tranås kommun har en VA-plan och en politiskt antagen VA-strategi sedan tidigare. Sedan VA-planen togs fram har en ny översiktsplan beslutats. Vattentjänstplanen innebär en anpassning av VA-planeringen gentemot den fysiska planeringen och en ytterligare förankring av de planerade åtgärderna.

Utan en vattentjänstplan hade kommunen saknat en långsiktig planering av VA-utbyggnad till befintlig och planerad bebyggelse. Det hade kunnat leda till sämre möjligheter att långsiktigt planera VA-verksamheten, vilket varken är ekonomisk eller miljömässigt hållbart. Att hushålla med de ekonomiska resurserna i VA-verksamheten innebär att det blir möjligt att prioritera de åtgärder som behöver genomföras för att minska verksamhetens miljöpåverkan.

Nollalternativet innebär också att ingen analys av skyfallspåverkan på allmänna VA-anläggningar skulle genomförts. Det skulle kunna leda till att klimatanpassningen av den allmänna anläggningen inte prioriteras och funktionen vid ökad påverkan från skyfall blir sämre till följd av mer tillskottsvatten och risk för ökad mängd bräddningar.